

6

22

1715

17

2 F F 2 S
SVB AVSPICIIS

RECTORIS ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMI
FRIDERICI AVGVSTI

SERENISSI PRINCIPIS REGI
ERVDITI MILITES

DVCTV

M. GODOFREDI VVAGENERI

ORD. PHILOS. ASCRIPTI
COMMILITONE

IOANNE CHRISTIANO MVEHLAVIO

VRATISLAVIA SILESIO

A. MDCCXV D. APR

IN CAMPVM PRODIBVNT

VITTEMBERGAE AD ALBIM

PRELO CREVSIGIANO

131

26

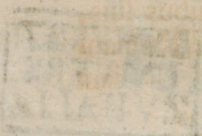
2 2 2 2 2
SIB AVSICIS
RECTORIS ACADEMIAE MAGNIFICENTISSIMI
FRIDERICI AUGUSTI
ILLVSTRISSIMO GENEROSISSIMOQUE
HEROI
IOANNI GODOFREDO
A SEBICH
S. C. M. LEGATO BELLICO
CASTRI VRATISLAVIENSIS
PRAEFECTO FORTISSIMO
DOMINO SVO INDVLGENTISSIMO

A. G. D. C. C. S.
D. APR.

IN CAMPVM PRODIBVNT

VITTEMBERGAE AD A. B. M.

PAULO CERVISIANO

DISPVATIO
DE
ERVDITIS MILITIBVS

PROOEMIUM

Literae mentes animosque hominum excolunt, ac ad quaeuis negotia perficienda reddunt idoneos, atque illis, qui ad res uel sacras, uel publicas, uel bellicas, animum adiiciunt, modis haud unis profunt, studiisque florentibus, cetera tantum non omnia florere consueuerunt. Magnam uero, ut de aliis in praesentia nihil dicam, scientiam ex literis sibi comparare possunt belliciduces, quam deinceps, in expeditionibus suis, experientia comprobare queant. Id Romani iam

iam olim perpenderunt, rati, non magis arma et auxilia, quam consilia et prudentiam, in bellis plurimum efficere posse. Testantur id exempla Catonis, Scipionis, Luculli, Syllae, Caesaris, Augusti, Tiberii, Hadriani, Traiani, Antonini et Marci Antonii, Constantini M, Caroli M, Ottonis M, Caroli III, aliorumque complurium, qui ex utroque Caesares et principes fuerunt. Neque uero apud Romanos solum, sed etiam apud Graecos, aliasque gentes, fuerunt, qui literas cum armis coniunxerunt, prout illud pluribus ex hac disputatione, quam de ERVDITIS MILITIBVS conscripsi, constabit. Neque militum solum primarios, sed inferiores quoque, nec scriptis modo claros, sed alios etiam, qui quidem studiis operam dederunt, militiaeque interfuerunt, aliquos proferre decreui.

IOANNES FECHNERVS,

FReistadio Silesius, dum in Academia uiueret, militiae nomen dare est coactus, et, cum aliquando in itinere suorum quidam commilitonum inscriptionem nancisceretur, primariusque eius exercitus

circus praefectus sciendi desiderio flagraret,
 quod nam eius esset argumentum, eamque
 ab causam exclamasset, quis mihi interpretari
 eam potest? Fechnerus non solum illi inscrip-
 tionem hanc praelegit, sed Germanicis quo-
 que uerbis expressit. Quo facto, non sine
 plausu, praefectus, Meliore, inquit, sorte di-
 gnus es, statimque inferiori militum ordini
 praefectis eum ascripsit, atque, ab eo tem-
 pore, ut dimitteretur, est annisus. Relicta
 igitur militia, ad Musas reuersus, primum Lem-
 bergae Silesiorum, deinde Budissinae, in Lu-
 fatia, Rector, tum, A. MDCCXXII, Elisabe-
 thani Gymnasii, apud Vratislavienses, post-
 ibidem Magdalenaei per septennium, et Eli-
 sabethani per triennium, Prorektor, tandem-
 que Rector Magdalenaei, est constitutus. † A.
 MDCCXXVI, aetatis XXVII. Vulgavit
Elysias Syluas, uel, Delicias Silesiae inferioris,
*Poema, de Laudibus Montis Gigantei Silesio-
 rum, Syntagma uariarum Dissertationum.* Vid.
 Nicol. Henelii Silesiographia, c. VII, p. 150, Fri-
 der. Lucae Schlesische Denckwurdigkeiten, P. II,
 c. V, p. 576, Casp. Cunradi Silesia Togata, p. 70,
 Henningi VVittenii Diarii Biographici P. I,

Sam. Grofferi Lausitzsche Merckwürdigkeiten,
p. 117.

VALENTINVS FORSTERVS,

Vittemberga Saxo, Brunsvicensis primum Ducis Consiliarius, atque locorum eo pertinentium iudicii praeses, deinde, in Marpurgenfi, posteaque Heidelbergensi, Academia iuris Antecessor constitutus, tandem Vormatiam sese, religionis causa, contulit, ubi, usque ad A. MDCCXCV, commoratus, operam suam Academiae Iuliae addixit. Annis vitae Academicæ varias regiones peragravit, atque, in Gallia militibus se ascribi, passus est, quam rem vitae ipsius, libro eius, de *Iurisdictione Romana*, praefixae, enarrator sequentibus descripsit verbis. *In quod tempus Forsteri in Gallia commoratio incidere, indicio erit bellum, quod Philippus, Caroli V filius, Rex Hispaniae, gessit in ipsa Gallia, ad S. Quintini oppidum. Tum autem, turbato regno, hospitum non pauci, libris sepositis, arma et ipsi sumpserunt, alios coegit voluntas, alios alia compulsi necessitas. Nec enim est, ut, quae sic fiunt, omnia ratione fieri existimentur, aut, consilio integro, fieri possint. Casus interdum res bo-*

nas affert hominibus, quanguam inuitis graues, et consilia salutaria suggerit. Quotus enim quisque se ex castris Musarum ad altera Martis referat? Tamen audimus, qui censeant, neminem assequi uitae humanae usum pleniorum, siue compotem, fieri prudentiae civilis uniuersae, nisi, qui aliarum nationum leges rationesque uiderit et didicerit, deinde regiones aliquandiu introspexerit, denique militiam tentauerit. Nos haec aliis iudicanda relinquimus. Militiae se tum, ad tempus, addixit Forsterus, uti fit ενων δένοντι τε θυμῶ, nec ipsum postea huius fortunae poenituit, quam secundam, siue aduersam, quis dixerit, siue disputauerit. Scripsit praeterea de Successione ab intestato, de Historia Romana. † A. CIO ICCHX, Cal. Nouembribus, aet. LXXIIX. Monumentum sequens ei ab heredibus positum fuit.

MEMORIAE ET SPEI AETERNAE

HIC SITVS EST

VALENTINVS FORSTERVS

ADMIRABILIS INGENII ET FORTV

NAE EXEMPLVM

VITTEMBERGAE NATVS

LVTHE-

LV THERV M ET MELANCHTHONEM
 ADOLESCENTIAE SVAE MAGISTROS
 SORTITVS EST
 GALLIAM ITALIAM HISPANIAM
 ET QVICQVID IBI MAGNV M
 ACADEMIAS IN PRIMIS
 PERLVSTRAVIT
 ICTOS OPT. MAX. QVI TVNC FLORE
 BANT
 AVDIVIT
 BITVRIG. ICTI TITVLVM MERVIT
 PRAESIDE HVG. DONELLO
 NATIONI TEVTONICAE LIBERT
 RELIG. IN GALL. IMPETRAVIT
 PATAVII MATHEMATICA ITALOS
 PRIVATIM DOCVIT
 VITTEMBERGAE ET INGOLST
 IVRA
 PVBLICE VERO MARPV RGI HEIDEL
 BERGI HELMSTADII
 LOCO ET ET LAVDE VBIQVE PRI
 MARIA
 CETERA
 VIR BONVS BONVS ITEM CHRISTIA
 NVS
 ET QVOD HIC DICI NON POTVIT

ABI LECTOR ET SCITO
AD TVMVLVM TE STETISSE VIRI IN-
COMPARABILIS

Vid. Gerhardi Theodori Meieri Monumenta
Iulia, p. 103, fqq.

PHILIPPVS CLVVERIVS,

Gedani, A. CIOIO LXXX, ortus, uir quidem
fuit perquam eruditus, linguae Graecae, La-
tinae, Etruscae, Britannicae, Sarmaticae, Bo-
hemicae, gnarus, Geographorum quoque suo
tempore princeps, sed, per omnem prope ui-
tam, infelix. Muneri publico nunquam prae-
fuit, et, quanquam a purpuratis, ut in Italia
sedem figeret, inuitatus, in Academia tamen
Lugdunensi B., in qua literarum studiosos, pri-
uatos intra parietes, instituebat, et ab Aca-
demiae ephoris paupertas eius annuo quodam
stipendio subleuabatur, sibi pariter, ac Mu-
sis suis, ad extremum usque uitae terminum,
domesticas inter et acerbas calamitates, uiuere
praeoptauit. Cum Lugduni Batauorum in lite-
ras incumberet, et pater aliquando intelligeret,
Philippum suum a studiis legum, quibus eum
confecrauerat, abhorrere, ac multum pecuniae
dilapidare, eaque de causa sumptus ei ad stu-

B

dia

dia amplius suppeditare recusaret, Philippus primum in Bohemia, mox in Pannonia, per biennium castra est secutus. †hic, meliore fortuna dignus, uir Lugduni, in Batauis, pridie Cal. Ian., A. MDCXXXII, aet. XLII, tabe confectus. Ex eius scriptis extant, *Tabula Italiae*, *Libellus, de tribus Rheni Alueis et Ostiis*, *Germania Antiqua*, *Sicilia*, *Sardinia et Corsica Antiqua*, *Italia Antiqua*, *Introductio in Vniuersam Geographiam, tam ueterem, quam nouam*, *Disquisitio, de Francis et Francia*. Vid. Danielis Heinsii Oratio, in obitum Ph. Cluuerii, quae subiuncta est editionibus quibusdam Cluuerianae Introductionis ad Vniuersam Geographiam, Ioannis Meurfii Athen. Batau. L. II, p. 289, edit. Lugdun., A. MDCXXXV, Cluuerii Epistola ad Siculos, quam Siciliae suae praemisit, Martinus Hankius, de Romanarum Rerum Scriptoribus, P. I, c. 84, p. 177, sqq., Hug. Grotii Epistola ad Pontanum, Roterod. A. MDCXXXVI, d. XX Ian.

GEORGIVS HORNIVS,

Germanus, ex Palatinatu Rhenano, uarios, ob bellum, quod tum temporis nemini parcebat, in iuuentute casus aduersos subire, immo,

mo, per aliquod temporis spatium castra sequi, est coactus. Primum enim, in Imperatoris exercitu, tabularum militarium praefectus, deinde, inter Sueones, miles gregarius, fuit. Tandem, hoc genere uitae relicto, Noribergam, ad patruelem suum, D. Casparem Hornium, Medicum ibidem, A. MDCCXXXVI, uenit, ibique, in Gymnasio Aegidiano, per annum, causa studiorum, commoratus, in Altorfinam se Academiam contulit, sed, anno elapso, rediit Noribergam. Anno MDCCXXXIX ad Batauos contendit, ac per sexennium in Grosningensi, deinceps etiam in Lugdunensi Academia, per aliquod tempus, uixit. Tum in Angliam profectus est, unde reduci Fride-ricus Vilelmus, Princeps El. Brandenburgicus, Carolus Ludouicus, Princeps El. Palatinus, Comites de Nassau, aliique, munera ipsi offerebant, OO. item Geldrienses et Zutph. Ioanni Christernio, IC., et Hornio nostro, potestatem dabant, nouam Academiam Harderui-ensem inaugurandi, ubi cum per sexennium docuisset publice, A. MDCCCLIII, in Acade- miam Lugdunensem uocabatur, ut ibi Box- hornio succederet, et Historiarum ac Politices prouincia fungeretur, † ibidem A. MDCCCLXX,

B 2

cum

cum in eo iam esset, ut, Lugduno relicto, Heidelbergam adiret. Cum, ob aduentum Caesaris, A. MDCCCXXXII, Noribergam uellet fugere, in itinere infesto omni ueste fuit exutus, neque uestes ipsi miles reddidisset, nisi Terentii Comoedias secum habuisset, ipsique adeo persuasisset, se literarum esse studiosum. Scripsit *Historiam Philosophicam, de Originibus Americanis* LL. III, *Geographiam Veterem, Sacram et Profanam, de Aetate Mundi, contra Isaacum Vossium, Defensionem eiusdem Dissert., Historiam Ecclesiasticam et Politicam, Orbem imperantem, Orbem politicum, Arcam Noae, seu, Historiam Imperiorum et Regnorum, ab orbis conditu usque ad nostra tempora, Arcam Moysi, siue Historiam Mundi, Introductionem in Historiam Vniuersalem, Historiam Naturalem et Politicam, Vlysses Peregrinantem*. Sub nomine Honorii Reggii edidit quoque *Ecclesiae Anglicanae statum, Res gestas in Anglia, Scotia et Hibernia, ab A. MDCCXLV, Rerum Britannicarum* LL. VII, etc. Vid. Hornii *Dedicat. Hist. Natur.*, VVittenius, d. I., Jac. Frider. Reimannus, *Hist. Liter. Germ. P. III, Sect. III, p. 210, sqq.*

CARA-

CARAMVEL DE LOBKOVVIZ,

Madriti, in Hispania, natus, iactisque studio-
rum fundamentis, coenobium ingressus, ac
multis magnisque muneribus sacris passim fun-
ctus, rei militari sese dedit. Principio cohortem,
contra Sueonas ducendam, nactus, centurioque
constitutus, tormentariae deinceps
rei, in Bohemia, praeficiebatur. His honori-
bus in militia strenue gestis, ad sacrarum stu-
dia rerum se retulit, et initio, in Bohe-
mia, tum, in regno Neapolitano, tandem-
que Vigleuanii, in tractu Mediolanensi, An-
tistes est factus, † ibidem, A. CIIOCCXXII,
aet. LXXVI. Edidit *Λεπτότατον*, siue, *L. de noua
Dialecto Metaphysica, Vigleuanii, A. CIIOCLXXXI*,
in f., editum, in quo nouas suas de studio hoc
cogitationes, plane singulares, profert. Inter
alia enim dicit, praestare, si, praeter uerbum
sum, alia quaedam reciperentur uerba, e. c.,
sam, sem, sim, som, sum. *Sam* indicare rei
essentiam, *sem* *existentiam*, *sim* *aeternitatem
simultaneam*, *som* *actum physicum*, *sum* *aliquam
durationem*. Porro inflectere etiam noua haec
uerba per modos omnes docet, ita, ut *infi-*
nitiuus sit *sare, sere, syre, sore, sure*, immo,

tertiam passivi personam, utpote solum ex hoc genere usitatam, adiicit, *satur, setur, sytur, sotur, sutur*. Praetera addit, ex monosyllabis eiusmodi *dissyllaba* quoque fieri posse, e. c., *samo, semo, symo, somo, sumo*, item *saim, seim, syim, soim, suim*, quae haberent *actiuam et transitiuam significationem*. Addi etiam possent *deriuatiua*, ut *saimo, seimo, syimo, suimo*, iisque *modos essendi imperfectos* indicari. Ex *Participiis* noua pariter *abstracta* deriuari posse, e. c., ex *amatum, amaturitas*, ex *amandus, amanditas*, ex *amabat, amabans et amabatus*, ex *amauerunt, amaue-runs et amauerutus*, ex *amarunt, amaruns et amarutus*, ex *amauerant, amaue-rans et ama-ueratus*, ex *amarunt, amarans et amaratus*, ex *ament, amens et ametus*, ex *amarent, ama-rens et amaretus*, ex *amauerint, amaue-rins et ama-ueritus*, ab *amarint, amarins et amaritus*, ab *amauissent, amaui-sens et amaui-ssetus*, ab *amassent, amassens et amassetus*, etc. Sic, si in interpretatione uulgari, Matth. I, 19, legere-tur, *Ioseph autem, uir eius, cum esset iustus, et nollet eam traducere*, ἐπιφωτιστῆρος scribi posset, *Ioseph autem uir essens iustus et non uellens, etc.* It. Matth. II, 9, *Qui cum audissent regem,*

regem, abierunt, neruofius dici poffet, *illi autem*, audiuiſſentes *regem*, *profecti ſunt*. It. Io. XXI, 25, uerba, εἰδὲ αὐτὸν, ὄμα, τὸν κόσμον χωρῆσαι τὰ γραφόμενα βιβλία, reddidit ita, *ipſum, arbitror, mundum non poſſe capere libros ſcriberetos*. Verum ab eiufmodi Metaphyſicis liberet Parnaffum Apollo. Dolendum ſane, eum ſacri codicis nouam quandam interpretationem, quae haud dubie, uel iratis Caſtaliis fororibus, Caſtalionis Ciceronianam uenustate et lepore ſuperare potuiſſet, cum orbe erudito communicare dedignatum eſſe. Conf. D. Ad. Rechenbergius, de Ineptiis Clericorum Rom. Literariis, §. 9, Paſchius, de Inuentis Nou-Antiquis, c. 2, p. 51, ſqq., Acta Erudit. Lipſ. A. CIJC LXIII, p. 532, Reimmannus, d. l., p. 52, ſqq.

C. ASINIVS POLLIO,

Orator et Conſul Romanus, de Dalmatis triumphauit, atque M. Antonio, in bello ciuili, magno fuit uſui, et, ſeptem adhibitis legionibus, cum eo ſe coniunxit. Praeter *Orationes* et *Tragoedias*, carmine Iambico, trimetro, conſectas, reliquit etiam *Hiſtoriarum* LL. XVII, ac, teſte Suida, primus fuit, qui Graecorum

corum res gestas Latine descripsit. Augusto, roganti, ut secum ad bellum Actiacum proficisceretur, respondit, *Mea in Antonium merita maiora sunt, illius in me beneficia notiora. Itaque discrimini uestro me subtraham, et ero praeda uictoris.* †, teste Hieronymo, in Chronico, Olymp. cxcv, anno imperii Augusti XLVII, aetatis LXXX, in Tusculana uilla. Vid. Gerardus Ioannes Vossius, de Historicis Latinis, I, 17, p. 80, sqq., de Poetis Latinis, p. 23.

ARATVS,

Sicyonius, Olympiadis cxxxii A. I, aet. xx, patriam suam Achaeorum iunxit reipubl., ipso rumque praetor est factus, multasque res alias praeclare gessit. A. V. 10 XL, Philippus II, rex Macedonum, cui tamen amissum regnum restituerat, ueneno ipsum interficiendum curauit. Nec uero Marti solum, sed Musis quoque, fuit deditus, ac *Historiam*, de Rebus ab Achaeis, et se ipso, gestis, confecit. Vid. Polybius, L. II, Plutarchus, in Arato, Vossius, de Historicis Graecis, I, 17, p. 88.

LVD.

LVDOVICVS CAMOENS,

Nobilis, a ciuibus suis Virgilius Lusitanorum dictus, in Academia literis incumbens, primis statim annis, studio poetico mirifice delectabatur. Cum uero sumptus ipsi ad studia deessent, militiae se dedit, missusque ad Afros, in pugna quadam cum Aethiopibus, contra quos strenue rem gerebat, teli iactu, oculum amisit. Hoc uitae genere relicto, in patriam redibat, et, quoniam uitam ibi nulla re poterat sustentare, in Indiam faciebat iter, ubi complures ex claficis praefectis sua sibi poesi familiares reddebat. At, aliquando in ipsorum primicerium, a literarum studiis abhorrentem, satyra confecta, fugam capere coactus, domumque reuerti contendens, facto in itinere naufragio, facultates, quas secum attulerat, amittebat. Reuersus in patriam sumptibus destituebatur uiuendi, sperabat tamen, arte sese poetica patronos sibi concilare posse, eamque ob rem, A. C. MD. LXIX, poema, *As Lusadas*, regi offerebat, uerum, rege adhuc iuvene, eiusque ministris artem hanc parum aestimantibus, spe, quam sibi conceperat, Camoens defraudebatur, et reliquum uitae tempus, usque

C

ad

ad A. MD LXXIX, in quo, anno aetatis L, Lisbonae †, miseram transigebat uitam. Reliqua eius Carmina, sub inscriptione, *Rimas de Luis de Camoens*, prodierunt. Vid. Nicol. Anton. Bibl. Hispan., Lexicon Vniuers. German.

FLORENTISSIMO HVMANISSIMOQVE
RESPONDENTIS VVO

S. D. P.

PRAESES.

INcitasti me, ut eruditos denuo milites conscriberem, eosque tecum, commilito suauissime, producerem in campum. Desideriis itaque tuis gratificaturus, in pugnam, te comite, libens descendo. Milites enim imitaris, qui non prius, quam probe exercitati, in aciem procedunt; ac semel iterumque, priuatos intra parietes, eruditus certaminibus interfuisti, iam uero publice comprobare gestis, te in eiusmodi exercitiis ita iam exercitatum esse, ut in lucem prodire, expeditisque doctrinarum armis, cum dissentientibus congredi, haud pertimescas. Equidem tibi gratulor de hoc egregio tuo conatu, atque, uti in Musarum castris strenue te geras, uictorque tandem a pugna discedas, et quam honestissime triumphum agas, precor. Erecto igitur ac minime perturbato animo hostium excipias tela atque depellas, haud ignarus, turpe, uinci, uincere autem, esse gloriosum. Corona et praemia, strenue certantibus promissa, te certo manent, quae ut tibi tribuantur olim, tuque dignum studiis tuis nanciscare munus, unice opto. Interim summus ille Imperator perbenigne tibi tuisque conatibus adsit, cunctaque ex tui meique animi sententia fluere sinat. Ex Museo, A. MD CC XV, IIII Cal. Apriles.

ILLVSTRISSEME GENERO
SISSEMEQVE HEROS
MAECENAS MAXIME

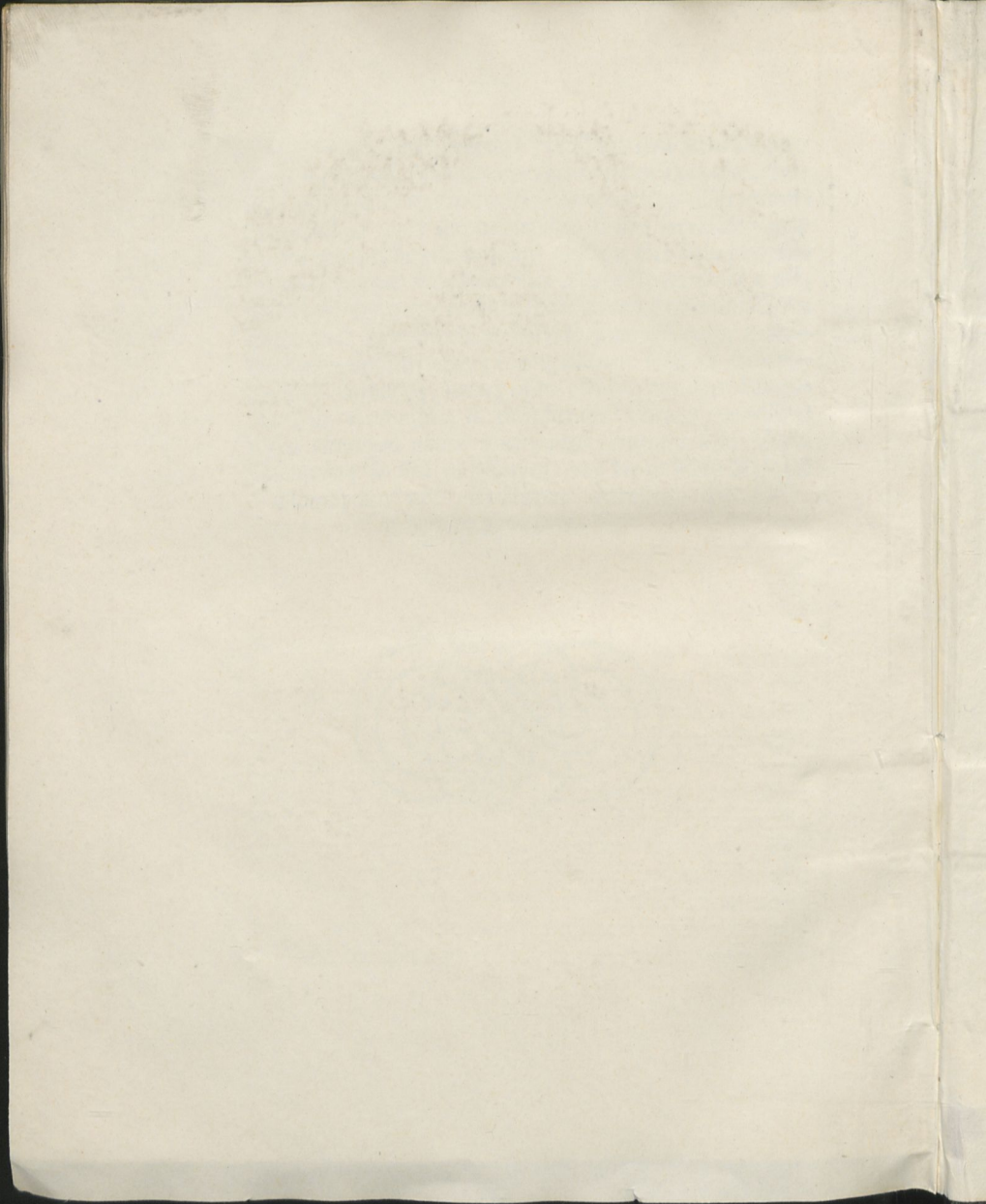
SAgum aequae, ac togam, eruditorum consiliis indigere, Musarumque copiis instructum feliciores etiam in bello posse progressiones facere, constat exploratumque est. Veram enim in bello sedem inuenit prudentia, neque alibi temere, quam in castris, iura seuerius obseruantur. Quid de disciplinis mathematicis, architectura militari, notitia rei tormentariae, dicam, quippe quarum usus undiquaque se probat, uix ut ullus iis carere possit, qui militiae sese consecrauit. Quae se omnino sic habere, plus satis experientia docet, et, iam olim illustribus Graecorum Romanorumque imperatoribus in more positum fuisse, ut tam ore et calamo, quam telo et gladio, rem gererent, ac reipublicae prodesse, abunde testatur. Haec ipsa quoque disputatio, de Eruditis Militibus, dignitatem illorum, qui gladio et eruditione praestant, ostendit, quam TIBI, ILLVSTRISSEME HEROS, religiosissime offerre sum ausus. Neque enim me fugit, a TE et aestimari eruditos, et ipsum TE in omnibus doctrinae erudite spatii, tanto quidem Heroe di-

gnis, eam esse gloriam assecutum, quam angustum chartae huius spatium uix, ac ne uix quidem, capere potest. Admitte igitur, GENEROSISSIME VIR, leuidente hoc munusculum benigna fronte, ab eo, qui, TVA suffultus clementia, in hac Musarum et religionis sede, in studia incumbit, TVISque in se immerentem collatis beneficiis, perpetua celebrandis laude, nihil non fert acceptum. Quod reliquum est, DEVM immortalem per sancte oro atque obtestor, ut TE, in illustrissimae Familiae gloriam, clientumque, in quibus meum etiam quaecumque nomen profiteri debeo, solatium, saluum sospitemque praestet ac tueatur. Interim, ut in posterum quoque mihi meisque Musis fauere pergas, modis omnibus abs TE contendo, futurus, quoad uiuam,

**ILLVSTRISSIMI NOMINIS AC
VIRTVTIS TVAE**

**admirator religiosissimus, ac
deuinctissimus cliens,**

**Ioannes Christianus Muehlanius,
Philosoph. et S. Theol. cultor.**

Wittenberg, Diss., 1715

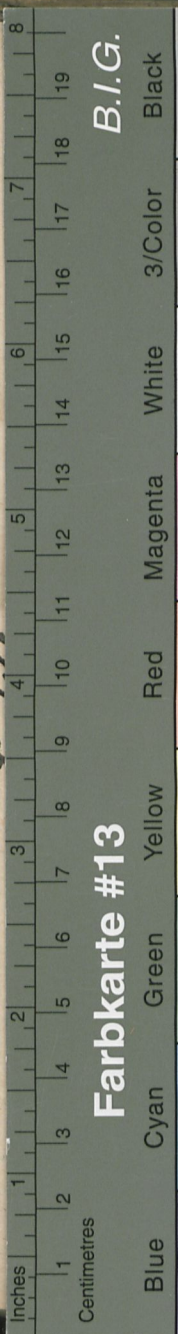
ULB Halle

005 390 001

3

B.I.G.

Farbkarte #13

22

1745

17

F 2 s
 VSPICIIS
 E MAGNIFICENTISSIMI
 AVGVSTI
 INCIPIS REGI
 MILITES
 CTY
 DI VVAGENERI
 S. ASCRIPTI
 LITONE
 ANO MVEHLAVIO
 VIA SILESIO
 V D. APR
 PRODIBVNT
 AE AD ALBIM
 EVSIGIANO

G

